

ALKA ČUDNOVATE ZGODE, ANEGDOTE I NEPOZNATE ČINJENICE

TRISTO GODINA

VITEŠTVA, ALI

I POLITIKE

PIŠE
TONI
PAŠTAR

Danas je 300. Sinjska alka, viteško nadmetanje nadaleko poznato. Donosimo vam manje poznate činjenice iz alkarske povijesti

KINEZ ILI CRNAC ALKU MOŽE TRČATI TEK ZA 80 GODINA

Članovi Viteškog alkarskog društva između kojih se biraju alkari i alkarski momci moraju biti rođeni u Cetinskoj krajini (koja obuhvaća područje gradova Sinj i Trilj i općina Dicmo, Hrvace i Otok), s tim da im roditelji moraju biti

zavičajni u Cetinskoj krajini najmanje četiri generacije po muškoj lozi. To je, dakle, alkarski domicil. Nekada se značenje riječi "rođen" tumačilo doslovno, da bi se potom pod "rođen" podrazumijevao i slučaj kada majka zbog poroda odlazi u drugo mjesto, na primjer u rodilište u KBC Split. U najnovije vrijeme spekulira se može li alkari biti Kinez ili crnac. Odgovor je jasan. Može, ako je u Cetinskoj krajini zavičajan najmanje četiri generacije po muškoj liniji. A to znači ako bi se danas u Sinju rodio mali Kinez, crnac ili čovjek bilo koje nacionalnosti ili rase, pravo na trčanje Alke imao bi njegov čukununuk, za nekih 70-80 godina.

U SRIDU

STONE PIJESKA

Za kompletno uređenje staze, uključujući i montažu tribina, već godinama je zadužen bivši tajnik VAD-a dipl. ing. Ivan Vrca, koji o pripremi Alkarskog trkališta za Alku kaže: "Najprije počinjemo s montiranjem palka, tj. tribina. Taj posao radi 10 do 12 bravara, specijaliziranih montera. Kad oni oba-

ve svoj posao, nastupa nova skupina od 12 do 15 osoba s mehanizacijom, utovarivačem, kamionima i grederom. Oni na stazu dopreme i razvuku 320 metara kubičnih prirodnog pijeska ili, kako mi kažemo, turjačke pržine. Tako radimo zemljanu stazu za konjski galop. Ove godine pijesak smo prosijali i u njemu

nema ni najmanjeg kamenčića, pa ni jedan konj nije ozlijedio kopito. A kad završi Alka, odmah sutradan kreće demontaža tribina i njihovo odlaganje u spremište, skupljanje i deponiranje pijeska te ispiranje ulice. Ta operacija, u koju je istodobno uključeno 40-ak ljudi, traje tri dana.

NA TRKALIŠ SE SLAVI JUGOSLA

Vicko Vice Grabovac bio je alkari, alaj-čauš i alkarski vojvoda, po mnogočemu poseban. Vodio je alkare u Beč 1908. godine, na proslavu 60. obljetnice krunidbe cara Franje Josipa I., ali i u Beograd 1922. godine, da bi trčali Alku u prigodi ženidbe kralja Aleksandra Karadorđevića. Skupa s Markom Buljanom utemeljio je prvu zbirku alkarskih

ZABORAVLJENI UROŠ NABAVLJAO SVILU IZ NEI SLONOVACU IZ TANZANIJE

Biti alkarski momak, haramboša, alkar, alaj-čauš, član alkarske uprave, alkarski vojvoda, puno je više od toga. To je pitanje prestiža među Sinjanima i Cetinjanima, mjerilo društvenog položaja. Pa se tako kroz povijesni pregled među alkarske uglednike ubrajaju i pojedinci čijih bi se postupaka trebalo sramiti, a u isto vrijeme prešućuju se brojni pojedinci radilice koji su Alku trajno zadužili. Jedan od takvih je Uroš Dalbello zahvaljujući čijem zalaganju i upornosti alkari danas imaju na raspolaganju odora, opreme i oružja nemjerljive vrijednosti u dostatnim količinama. Dalbello je svojom upornošću kod alkarske uprave, ali i tadašnjeg Sekretarijata za kulturu SR Hrvatske (sljednik kojemu je današnje Ministarstvo kulture) isforsirao odluku i o-

guranje potrebnih novčanih sredstava za izradu vjernih replika odore, opreme i oružja. Taj posao trajao je godinama i stajao, preračunato u današnje vrijednosti, desetke milijuna kuna. Pa je tako nabavljena svila iz Kine, slonovača iz Tanzanije, zlato i srebro iz Trepče, zlatna i srebrna srma... A u prostoru koji su alkari kupili u Zagrebu osnovana je radionica za tekstil Restauratorskog zavoda Hrvatske. Zahvaljujući projektu koji je pokrenuo i godinama gurao Dalbello, a koji se odvijao duže od dva desetljeća, danas alkari u depoima čuvaju originale čija je vrijednost zapravo neprocjenjiva, a u svim svečanim prigodama, uključujući i Alku, koriste vrijedne i vjerodostojne replike. Pri čemu danas malo tko zna da je za to najzaslužniji upravo Uroš Dalbello.

TU
 LA
 AVIJA

odora, opreme i oružja. Na Alci 1935. godine kao vojvoda držao je projugoslavenski i prokraljevski, a protuhrvatski govor, zbog čega su ga iz gledališta napali i gadali kamenicama pa se spasio bijegom pješice. Odmah je smijenjen s dužnosti alkarskog vojvode, koju je obnašao do sada nedostižnih 27 puta u razdoblju od 1908. do 1935.

Prema raspoloživim podacima iz do sada pronađene pisane povijesti Sinjske alke, koje je prikupio i obradio Ivo Dalbello, za slavodobitnika Alke nadmetalo se 276 alkara. Njih 99 na svojem koplju nosilo je slavodobitnički plamenac. Jedan među njima privlači posebnu pozornost. Riječ je o Joži Tomaševiću, zvanom Pićurin, dvostrukom slavodobitniku. Tomašević je trčao Alku u tri države: Austro-Ugarskoj, Kraljevi-

ni Jugoslaviji i u NDH. Kuriozitet je da je upravo taj alkar bio slavodobitnik jedine Alke trčane u Beogradu, 1922. godine, u čast ženidbe kralja Aleksandra, i jedine Alke trčane u Drugom svjetskom ratu, 1944. godine, za vrijeme NDH. Trčao bi Tomašević, vjerojatno, i Alku koju su 1945. godine (i kasnije) organizirali partizani, ali mu nisu dali.

Današnji alkarski vojvoda mr. Ante Vučić 1994. godine u alkarskoj je povorci prvi put nosio barjak. Kako je i barjaktar alkar, konjanik, tako i on ima svoga alkarskog momka, Antu Botića. Vučićeva

obitelj živi u Zagrebu. Botiću je nešto trebao njegov alkar, barjaktar, pa je nazvao Vučićev telefonski broj u Vučićevu zagrebačkom stanu. S druge strane javila se Vučićeva supruga. Kako je to bio prvi kontakt Botića i supruge barjaktara, Botić se

gospodi uredno predstavio: "Ja sam momak vašega supruga", kazao je Botić. Na drugoj strani nakratko je, kažu, zavladao muk, a onda je gospoda Vučić kazala: "Dugo smo u braku, Antu dobro poznajem, ali da ima momka, nisam znala"...

NAJTROFEJNIJI ALKAR ROĐENI BRAČANIN

Svi danas znaju da članovi Viteškog alkarskog društva – između kojih se biraju alkari i alkarski momci – moraju biti rođeni u Cetinskoj krajini, s tim da im roditelji moraju biti zavičajni u Sinju i okolici najmanje četiri generacije po muškoj lozi. To je, dakle, alkarski domicil. Nekada nije bilo tako. Tijekom 19 stoljeća alkarski domicil mogao je steći svaki doseljenik u Sinj s 20 godina neprekinutog prebivanja u alkarskom gradu. Na taj način domicil i pravo na članstvo u VAD-u, a onda i na pravo da bude alkar, ostvario je Bračanin Nikola Cerinić koji je u Sinj stigao iz Splitske kada je imao četiri godine. S 24 godine postao je alkar, sudjelovao je na 32 alkarska nadmetanja i 12 puta bio je najuspješniji, slavodobitnik.

MINISTAR VICEI EMIGRANT MARKO

Jedan od istaknutijih vođa partizanskog ustanka protiv okupatora u Sinju i Cetinskoj krajini bio je Vice Buljan, koji je dužnost alkarskog vojvode obnašao od 1957. do 1963. godine. Njegov brat Marko bio je alkarski vojvoda 1928., a zatim od 1936. do 1940. godine. Marko je poslije partizanskog preuzimanja vlasti u Sinju, u listopadu 1944. godine, počeo s okupljanjem alkara i pripremama za održavanje Alke 1945. Kada je vidio da to isto radi partizanska skupina na čelu s Pekom Bogdanom, Marko je "digao sidro" i s obitelji emigrirao u Italiju. U međuvremenu je njegov brat Vice postao visoki dužnosnik Titove vlasti, ministar ribarstva. A kako krv nije voda, Vici je bilo žao brata Marka u tuđini pa ga je pozvao da se vrati. Na to ga Marko upita tko mu jamči sigurnost da ga neće uhapsiti. "Jamčim ti ja", veli mu Vice. "A tko si ti?" pita ga Marko. "Ja sam", odgovara mu Vice, "ministar ove države." Na to će Marko: "Jadna ti je država koja ima takvog ministra!" I ostao je živjeti u Italiji sve do smrti.

BEOGRADSKO- USTAŠKI SLAVODOBITNIK ALKE

SUPRUGA DOZNALA ZA BARJAKTAROVA MOMKA